

Основні тенденції функціонування державного внутрішнього фінансового контролю у 2024 році

Міністерство фінансів України відповідно до Бюджетного кодексу України та Положення про Міністерство фінансів України забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері державного внутрішнього фінансового контролю, визначає організаційно-методологічні засади функціонування внутрішнього контролю і здійснення внутрішнього аудиту, здійснює аналіз стану функціонування внутрішнього контролю та оцінку функціонування систем внутрішнього аудиту.

Відповідно до частини третьої статті 26 Бюджетного кодексу України розпорядники бюджетних коштів в особі їх керівників організовують внутрішній контроль і внутрішній аудит та забезпечують функціонування внутрішнього контролю і здійснення внутрішнього аудиту у своїх установах і на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери управління таких розпорядників бюджетних коштів.

Міністерство фінансів України у рамках виконання пункту 143 плану заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1805-р, відповідно до Основних засад здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 12.12.2018 № 1062, та абзацу третього пункту 5 наказу Мінфіну від 31.07.2019 № 329 «Про затвердження Змін до деяких наказів Міністерства фінансів України», зареєстрованого в Мін'юсті 21.08.2019 за № 953/33924, а також з урахуванням доручення Першого віце-прем'єр-міністра України – Міністра економіки України від 12.04.2024 № 10305/1/1-24 до листа Мінфіну від 29.03.2024 № 33030-07-3/10727, провело аналіз стану функціонування внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в державних органах (міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, обласних та Київській міській державних (військових) адміністраціях, інших головних розпорядниках коштів державного бюджету) у 2024 році.

За результатами аналізу засвідчено вжиття заходів для подальшого розвитку внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в системі багатьох державних органів.

Низку заходів з розвитку системи державного внутрішнього фінансового контролю шляхом гармонізації з міжнародно визнаними стандартами та методологіями, а також кращими практиками щодо внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту вжив також Мінфін.

Як наслідок, у звітному періоді продовжувались позитивні тенденції та прогрес у розвитку внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту.

У частині покращення організації та функціонування внутрішнього контролю в установах, зокрема забезпечувалось:

подальша інтеграція елементів внутрішнього контролю, їх складових, у тому числі управління ризиками, у практичну діяльність та зміна акцентів внутрішнього контролю на забезпечення підвищення ефективності в досягненні результатів відповідно до встановленої мети, завдань, цілей діяльності установ у межах законодавства;

посилення управлінської відповідальності та підзвітності через забезпечення ефективності делегування повноважень (їх розподіл та чітке визначення обов'язків керівництва та працівників установи, надання їм відповідних прав та ресурсів, необхідних для виконання посадових обов'язків), встановлення достатнього рівня автономії керівників відповідальних підрозділів та визначення структури їх підзвітності за досягнення цілей і використання наданих ресурсів;

реалізація низки інших заходів, спрямованих на удосконалення внутрішнього контролю, зокрема щодо перегляду зв'язку делегованих повноважень із підзвітністю відповідальних осіб, удосконаленням процедур, пов'язаних із управлінням бюджетними коштами (їх планування, використання, облік та звітність, впровадження ІТ-інструментів тощо), перегляду впроваджених політик, правил і заходів, спрямованих на досягнення цілей діяльності, а також заходів контролю щодо їх результативності для впливу на ризики;

інтеграція результатів управління ризиками у процеси прийняття управлінських рішень та планування діяльності;

здійснення ідентифікації та оцінки ризиків, пов'язаних із корупцією / шахрайством та зловживанням службовим становищем, як складової управління ризиками в контексті Основних засад;

здійснення дій, спрямованих на виявлення та коригування відхилень у функціонуванні внутрішнього контролю, у тому числі проведення аналізу інформації, зазначеної у зверненнях фізичних, юридичних осіб, громадських організацій або у медіа щодо можливих порушень або недоліків у діяльності з метою удосконалення внутрішнього контролю в установі;

запровадження практики інформування структурними підрозділами керівництва установи про порушення під час: виконання її основних завдань / функцій; досягнення цілей діяльності, мети, завдань і результативних показників бюджетних програм; управління бюджетними коштами; управління об'єктами державної власності та іншими ресурсами;

впровадження заходів з моніторингу, що дозволяє керівництву установи отримувати інформацію про стан управлінської відповідальності та підзвітності, результати управління ризиками, ефективність впроваджених заходів контролю, рівень забезпечення ресурсами для виконання основних завдань / функцій та досягнення цілей її діяльності.

Здійснювався також подальший розвиток і підвищення якості внутрішнього аудиту в державних органах, зокрема у звітному періоді:

діяльність з внутрішнього аудиту організовано в усіх державних органах, які функціонували (виконували повноваження) та на які поширюються відповідні вимоги, а в системі більшості державних органів забезпечено реалізацію функції внутрішнього аудиту на практиці та загальну результативність такої діяльності;

забезпечено підвищення спроможності підрозділів внутрішнього аудиту та посилення їх кадрового потенціалу, зокрема загалом зросла як штатна, так і фактична чисельність внутрішніх аудиторів;

продовжувалось підвищення професійної компетентності внутрішніх аудиторів, зокрема в межах проведення національної сертифікації;

посилено організаційну та функціональну незалежність підрозділів внутрішнього аудиту (зокрема продовжувала зменшуватись кількість державних органів, у системі яких допускались випадки покладання на підрозділи внутрішнього аудиту непридатних функцій та/або недотримання організаційної незалежності);

продовжувалась робота щодо впровадження в практику державних органів діяльності аудиторських комітетів, зокрема як інструменту для сприяння удосконаленню діяльності з внутрішнього аудиту;

реалізовувались заходи щодо подальшої зміни пріоритетів під час проведення внутрішніх аудитів (зокрема продовжувала зростати частка внутрішніх аудитів щодо оцінки ефективності);

тривала робота з удосконалення та покращення дієвості заходів із гарантування якості внутрішнього аудиту з метою безперервного розвитку та підвищення ефективності реалізації функції внутрішнього аудиту (зокрема в більшості державних органів здійснювалась внутрішня оцінка якості внутрішнього аудиту як шляхом постійного моніторингу, так і шляхом проведення періодичних оцінок діяльності) тощо.

Водночас є резерви для покращення і подальшого розвитку внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту. Зокрема, основним викликом залишались відмінності у стані розвитку внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту серед різних державних органів та забезпечення повноти імплементації визначених нормативно-методологічних засад у практику їх роботи.

Заходи для подальшого розвитку та удосконалення внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту

Зважаючи, що належний розвиток системи державного внутрішнього фінансового контролю є однією з важливих умов для вступу України до Європейського Союзу, питання покращення і розвитку внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту потребують подальшої посиленої уваги керівників державних органів, зокрема з урахуванням висновків і рекомендацій Європейської Комісії за результатами офіційної оцінки ЄС (скрінінгу) стану

імплементатії права Європейського Союзу за переговорним розділом 32 «Фінансовий контроль» Кластеру 1 «Основи процесу вступу до ЄС» та рекомендацій, представлених у звітах про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу.

З метою забезпечення подальшого розвитку внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту, зокрема шляхом гармонізації з міжнародно визнаними стандартами, методологіями та кращими практиками у цій сфері, з урахуванням рекомендацій Європейської Комісії, Міністерство фінансів України у 2025 році запланувало вжиття низки заходів щодо:

удосконалення нормативно-методологічного забезпечення внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту (розроблення змін до Порядку здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту, Основних засад здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів та Методичних рекомендацій з організації внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів у своїх закладах та у підвідомчих бюджетних установах; затвердження форми щорічної декларації керівника розпорядника бюджетних коштів з внутрішнього контролю; розроблення проєкту нової редакції національних Стандартів внутрішнього аудиту);

продовження проведення національної сертифікації працівників підрозділів внутрішнього аудиту державних органів з метою підвищення кваліфікації та оцінювання професійної компетентності внутрішніх аудиторів державних органів;

подальшої реалізації навчальних програм з внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту;

проведення практичного заходу щодо посилення аспектів внутрішнього контролю, зокрема з питань управління ризиками, в обраній установі;

роз'яснювальної та консультативної підтримки підрозділів внутрішнього аудиту державних органів, координації та моніторингу їх роботи; проведення оцінок функціонування систем внутрішнього аудиту із наданням керівникам державних органів рекомендацій щодо удосконалення функціонування систем внутрішнього аудиту;

підвищення інституційної спроможності Центрального підрозділу гармонізації Мінфіну, зокрема обмін досвідом щодо реформи державного внутрішнього фінансового контролю з центральними підрозділами гармонізації країн – членів ЄС, участь у навчальних заходах із залученням міжнародних експертів тощо.

З метою забезпечення належної організації внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту в державних органах, їх подальшого розвитку, усунення виявлених недоліків та їх недопущення у подальшому Міністерство фінансів України також розробило низку рекомендацій для керівників державних органів щодо вжиття заходів з удосконалення внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту.

Інформацію про стан функціонування державного внутрішнього фінансового контролю з відповідними пропозиціями направлено Кабінету Міністрів України.

Згідно із дорученням Першого віце-прем'єр-міністра України – Міністра економіки України від 08.04.2025 № 10305/4/1-24 державним органам доручено з урахуванням пропозицій Мінфіну забезпечити належне функціонування внутрішнього контролю і здійснення внутрішнього аудиту, вжити заходів до усунення виявлених недоліків та їх недопущення у подальшому.